
UVODNA BESEDA

Letos praznujemo 80-letnico etnomuzikologa Julijana Strajnarja, ki je s svojim delom segel na številna področja in odstrl marsikatero problematiko, povezano z (ljudsko) glasbo. Tematski zvezek *Traditiones* sva urednici posvetili jubilarantu, povabljeni avtorice in avtorje pa sva želeli spodbuditi k premislekom o temah in problemih, ki jih v nastavkih najdemo tudi v njegovem znanstvenem in strokovnem delovanju.

Zaradi precejšnjega pomanjkanja etnomuzikološke literature, predvsem takšne, ki bi kritično ovrednotila pretekle metodologije in raziskovalne paradigme, sva se odločili za nekaj problemskih izhodišč. Prispevki naj obravnavajo katero koli glasbo, ki je (bila) na eni strani bodisi stigmatizirana, marginalizirana ali na kakršen koli način prezrta ali pa so jo, na drugi strani, podpirale in ščitile raziskovalne, vzgojno-izobraževalne in kulturne ustanove, kulturne politike, širša javnost ali mediji. Pri tem naj bi bili predmet prispevkov glasbeno-strukturni elementi, glasbene prakse, glasbene zvrsti, glasbila, izvajalci, poslušalci itn. Obravnave naj bi usmerjali procesna in problemska perspektiva, kar lahko razkrije razloge, ki so določeno glasbo – njen kontekstualni ali strukturni del – postavili v specifično situacijo.

Odziv avtorjev je bil manjši, kakor sva pričakovali, in tudi nekoliko oddaljen od ponujenih izhodišč, kljub temu pa je zvezek dosegel želeni namen, tj., predstaviti posamične glasbene pojave in metodološke obravnave v novih, drugačnih perspektivah.

Prvi trije prispevki so vezani na življenje in delo Julijana Strajnarja. Na prvo mesto je uvrščen prispevek *Folkloriško in inštitutsko sopotništvo z Julijanom Strajnarjem* Mirka Ramovša, dolgoletnega sodelavca Glasbenonarodopisnega inštituta in Strajnarjevega kolega, ki s spominsko osebno pripovedjo oriše Strajnarjevo delo na različnih poljih raziskovanja in ustvarjanja. Ramovševemu prispevku sledi prispevek Urše Šivic *Raziskovalno delo Julijana Strajnarja*, ki je nastal na podlagi študija Strajnarjeve tiskane in objavljene bibliografije in analizira metodološke, teoretske in vrednostne kriterije, ki so zaznamovali njegovo tako znanstveno kot tudi umetniško delovanje. Prispevku sledi *Bibliografija Julijana Strajnarja*, ki obsega 153 del.

V nadaljevanju Marija Klobčar v prispevku »*Morebiti bi se še dal kje kak tak napev vloviti.*«: *Zapisovalske usmeritve na Slovenskem v kontekstu slovanskih povezav* raziskuje, katere smernice so v času od 18. pa do prve polovice 20. stoletja vodile zbiralce in nosilce folkloristike na Slovenskem pri oblikovanju metodoloških in vrednostnih meril za zbiranje ljudsko-glasbenega gradiva. Drago Kunej se v prispevku »*Jaz nisem muzikant, jaz sem ljudski*

godec: Vloga Franca Laporška pri revitalizaciji trstenk posveča zgodovini obnove glasbila v drugi polovici 20. stoletja in vlogi posameznikov v njej. Prispevek Klemna Domja *Razvoj in spremembe ljudskega godčevstva v 20. stoletju* prinaša aktualno analizo in prevrednotenje pojma 'ljudski godec', pri čemer predstavlja razumevanje pojava, kakor se je pokazalo v pogovorih z glasbeniki – godci in strokovnjaki. Hrvaški etnomuzikolog Joško Čaleta s prispevkom *Research of Traditional Istrian Music and Dance with an Emphasis on Revitalizing and Presenting Traditional Church (Glagolitic) Singing Practice* razkriva pretekle raziskovalne pristope hrvaških etnomuzikologov do glasbeno plesne tradicije v Istri ter sodobne pristope aplikativne etnomuzikologije, ki z odsko prezentacijo postavljajo tradicijo v življenje skupnosti. Zadnja prispevka se tematsko dotikata manjšinskih glasbenih praks in razmerij med nacionalnim in nadnacionalnim v glasbi. *Slovenski izseljenci in ustvarjalnost po 1918: Koncepti »tujstva« v slovenski sodobni glasbi* je prispevek Leona Stefanije, v katerem na podlagi izseljeniških glasbenih praks in izkušenj dveh slovenskih skladateljev problematizira koncept emigracije. Pri tem poudari tudi potrebo po temeljitejši analizi takšnih glasbenih praks, pojavov in izkušenj glasbenikov, ki bi prispevali k razumevanju sodobnih in preteklih oblik kulturne mobilnosti. Alma Bejtullahu v prispevku *Glasba in ples narodnih manjšin v Sloveniji: Nacionalna identiteta, eksotika, past stroke* tematizira različne pristope nekaterih manjšinskih skupnosti v Sloveniji k poustvarjanju glasbeno-plesne tradicije držav izselitve. Avtorica razgrne pogled na njihov konstrukt »pravilnega« reproduciranja ljudske glasbe in plesov, pri čemer poudarja, da se ta oblikuje predvsem na podlagi izkušenj posameznikov, glasbeno-plesnih reprezentacij v državah izselitve, slovenske kulturne politike in vplivov nacionalnih etnomuzikoloških paradigem.

Prispevki, ki sestavljajo tokratni, etnomuzikološkimi temam posvečen zvezek *Traditiones*, so na prvi pogled razmeroma raznorodni. V nekaterih prispevkih so obravnavane teme, ki v slovenski etnomuzikološki literaturi niso nove, vendar pa so zelo dobrodošli njihovi novi in drugačni znanstveni pogledi nanje. Drugi prispevki odpirajo nove tematske poudarke, oboji pa opozarjajo na nujnost nenehnega kritičnega opazovanja glasbenih pojavov z različnih zornih kotov.

Mojca Kovačič in Urša Šivic

FOREWORD

This thematic issue of Tradiones is dedicated to this year's eightieth birthday of Julijan Strajnar, an ethnomusicologist and long-standing associate of the ZRC SAZU Institute of Ethnomusicology in Ljubljana. Julijan Strajnar's work extended into many different fields and helped elucidate many issues connected with (folk) music. This offered a good basis for reflections on the topics and issues that stem from his academic and research activity.

The editors felt that this was a good opportunity to critically evaluate past research paradigms, and so the starting point for all of the articles was to cover any type of music that on the one hand was stigmatized, marginalized, or overlooked in any other way, or on the other hand was supported and protected by research, educational, and cultural institutions, cultural policies, the general public, or the media. We asked the authors to discuss elements of musical structure, music practices and genres, instruments, performers, and their audience.

The first three articles explore Julijan Strajnar's life and work. In his personal account, Mirko Ramovš recalls and describes Strajnar's work in various fields of research and music production, and Urša Šivic offers a critical assessment of Strajnar's research and has compiled his bibliography.

Marija Klobčar studies the guidelines that directed the collectors and bearers of Slovenian folklore studies in shaping the methodological and value criteria for collecting folk-music material between the eighteenth century and the first half of the twentieth century. Drago Kunej focuses on the history of revitalizing the panpipes in the second half of the twentieth century and the role of individuals in this. Klemen Domjo analyzes and reevaluates the concept of "folk musicians" based on interviews with musicians and experts. Croatian ethnomusicologist Joško Čaleta reveals the research approaches to the music and dance tradition of Istria used by Croatian ethnomusicologists in the past and modern approaches to applied ethnomusicology. The topics discussed in the last two articles deal with the musical practices of Slovenian expatriates: Leon Stefanija explores the musical practices and experience of two Slovenian composers to problematize the concept of emigration, and Alma Bejtullahu thematizes the various approaches that some Slovenian minority communities use to perform the music and dance tradition of their home country.

Thus, some articles discuss certain familiar topics from a new and different perspective, and others provide new thematic emphases, but they all draw attention to the necessity of continuous critical observation of musical phenomena from various points of view.

Mojca Kovačič and Urša Šivic